

KONGRESS 4-8 MAJ 2017

Ekonomi- rapport

EKONOMIRAPPORT

Innehåll

Inledning	3
Fackliga verksamhetens kostnader.....	3
Kostnader och intäkter	4
Resultat	5
Eget kapital	6
Avgiftsklasser	9
Betalningsmodeller	10
Förslag till beslut	11
Placeringsreglemente för Livsmedelsarbetareförbundet	12
Inledning.....	12
Syftet med kapitalförvaltningen	12
Kapitalförvaltningens målsättning	12
Grundläggande regler för kapitalförvaltningen	12
Etiska restriktioner – etikpolicy	13
Normgrund.....	13
Utvärdering, analys och uppföljning.....	13
Placeringsalternativ och regler	14
Placeringsregler likviditetsportfölj.....	14
Placeringsregler lång portfölj	14
Limiter för tillgångsslagen.....	15
Placeringsregler Fastigheter	15
Placeringsregler ideella placeringar.....	15
Investeringsprocessen	15
Strategisk allokering – Strategisk normalportfölj	16
Taktisk allokering	16
Riskhantering.....	16
Valutarisk.....	16
Likviditetsrisk.....	16
Förvaltarrisk	17
Kreditrisk	17
Riskkontroll	18
Rapportering	18
Portföljrapportering.....	18
Organisation och ansvarsfördelning.....	18
Styrelsens ansvar	18
Placeringsutskottets ansvar	18
Uppdatering av placeringsreglementet.....	19

Inledning

Syftet med ekonomirapporten är att ge kongressen möjlighet att bedöma hur förbundets ekonomi utvecklas under en längre period. I slutet på rapporten finns förslag på ekonomiskt mål för kommande kongressperiod. Förbundets placeringsreglemente bifogas som bilaga till rapporten.

Fackliga verksamhetens kostnader

Den fackliga verksamhetens kostnader är de utgifter förbundet har för att driva verksamhet lokalt och centralt. I dessa kostnader ingår även avgifter för arbetslöshetskassa och medlemsförsäkringar.

Att kostnaderna ska vara lika med intäkterna är beroende på vad förbundet bestämmer sig för att göra men framför allt beroende på medlemsantalet. Kostnaderna bör minska när medlemsantalet går ner och tvärtom när det ökar.

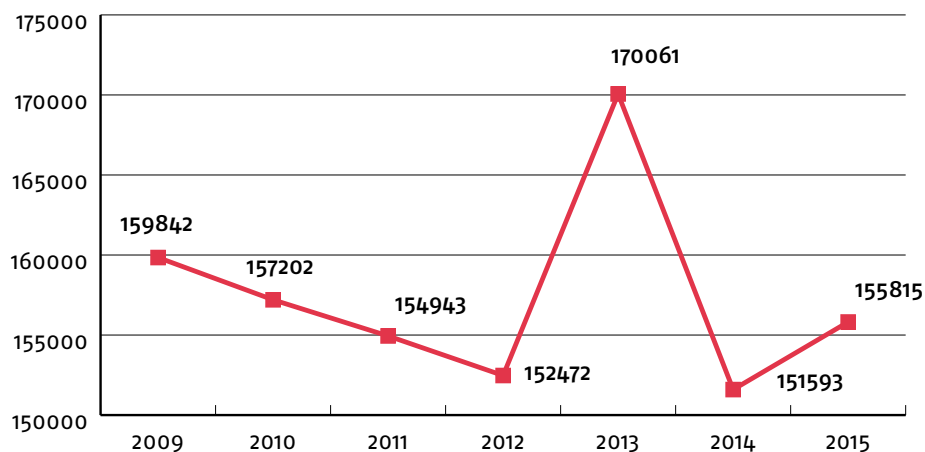
Kostnaderna är dock inte helt beroende av medlemsantalet eftersom avgifterna för arbetslöshetskassa kan öka eller minska. Detsamma gäller premierna i medlemsförsäkringarna.

Avgifterna till arbetslöshetskassan förfogar förbundet inte över utan dessa avgörs delvis genom riksdagsbeslut.

Premierna för medlemsförsäkringar är helt beroende av förbundets egna beslut avseende vilket försäkringsskydd medlemskapet ska innehålla. Efter den socialdemokratiska regeringens höjning av a-kassan har kostnaderna för inkomstförsäkringen minskat rejält.

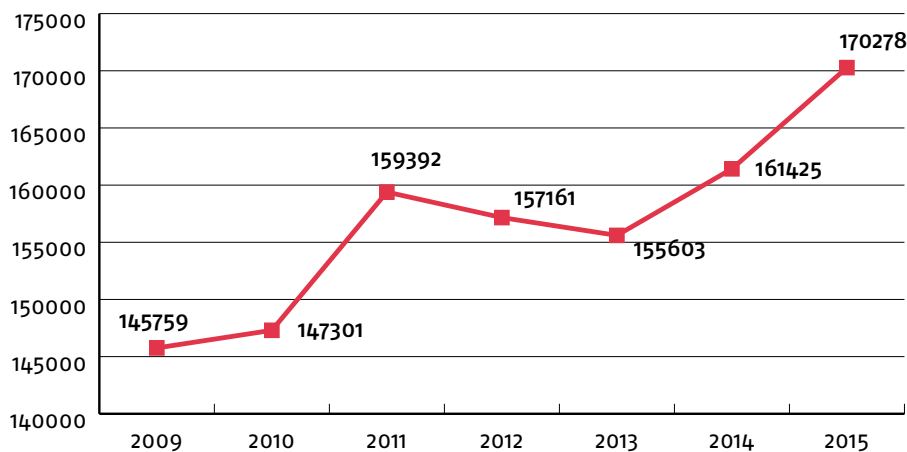
Antalet anställda i organisationen har också stor påverkan på den totala kostnadsmassan.

TOTAL VERKSAMHETSKOSTNAD (TKR)

Diagrammet på föregående sida visar att förbundet är på rätt väg. Kostnadsutvecklingen är under kontroll även om 2013 sticker ut. 2013 hade vi stora kostnader för inkomstförsäkringen men även för kongressen.

FACKLIGA VERKSAMHETENS INTÄKTER (TRK)

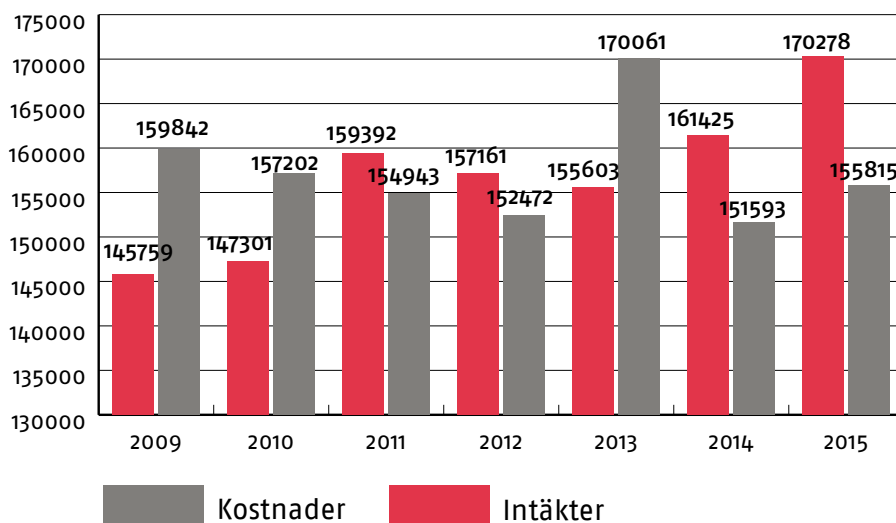
Ovanstående intäkter är rensade från avgifterna som kollektivt erläggs till arbetslöshetskassan.

Intäkterna i den fackliga verksamheten består i huvudsak av medlemsavgifter och bidrag för det regionala arbetsmiljöarbetet, försäkringsinformation och medlemskvartar. Dessa bidrag kommer via LO. Förbundets hållning är sedan gammalt att inte vara beroende av bidrag för att upprätthålla verksamheten. En fri fackförening finansierar sin verksamhet med medlemsavgifter och får aldrig bli beroende av externa medel.

Kostnader och intäkter

Diagrammet på nästa sida visar förhållandet mellan intäkter och kostnader sedan 2009. Skälet att redovisa intäkter och kostnader under en så pass lång period är att beskriva nödvändigheten att fokusera inte bara på att hålla kostnaderna i schack utan också behovet att rekrytera fler medlemmar.

Den största enskilda anledningen till att kostnaderna under en del av åren är större än intäkterna beror på åtagandet när det gäller inkomstförsäkringen. Det har också såväl förbundsstyrelsen som förbundsmötet varit fullt medvetna om.

KOSTNADER-INTÄKTER (TKR)

Det är önskvärt att förbundet på ett bättre sätt kan få kostnaderna att löpa så lika med intäkterna som möjligt. Det är också önskvärt att förbundet på ett bättre sätt kan göra fackliga insatser där de verkliga behoven finns.

Den nuvarande organisationen ger möjligheter att snabbt kunna både bromsa och gasa i ekonomin när så krävs.

Kongressen 2013 beslöt att vi under innevarande kongressperiod skulle kraftsamla på att rekrytera och organisera fler medlemmar. Satsningen (Plan 2017) motiverades av en alltför låg organisationsgrad. Satsningen på 40 mkr skulle finansieras ur kapitalet.

I den här rapporten kan vi av naturliga skäl inte redovisa kostnaderna för Plan 2017 mer än för 2014 och 2015. Av den totala kostnadsmassan dessa år belastar Plan 2017 med drygt 12,3 mkr. Med tanke på de gynnsamma resultaten dessa år har vi inte behövt belasta kapitalet som kongressen 2013 beslöt. Plan 2017 finansieras helt klart av de ordinarie verksamhetsintäkterna. En prognos för 2016 och 2017 indikerar samma resultat.

En inte alltför djärv gissning är att extra fokus på medlemsvärvning och organisering nödvändigtvis kommer präglade förbundet under lång tid framöver.

Förbundet har under ett antal kongressperioder haft ett ekonomiskt mål som kan sammanfattas med att verksamhetens kostnader ska täckas av verksamhetens intäkter.

Med detta menas kort och gott att medlemsavgifterna ska finansiera den fackliga verksamheten. Eventuellt överskott i den finansiella verksamheten, dvs kapitalet, ska användas för att bygga på och säkerställa förbundets samlade tillgångar.

Målet har varit enkelt att förstå men inte lika enkelt att tillämpa i den organisation vi hade före 2009. Ett sådant mål byggde nämligen på att ett antal förutsättningar uppfylldes.

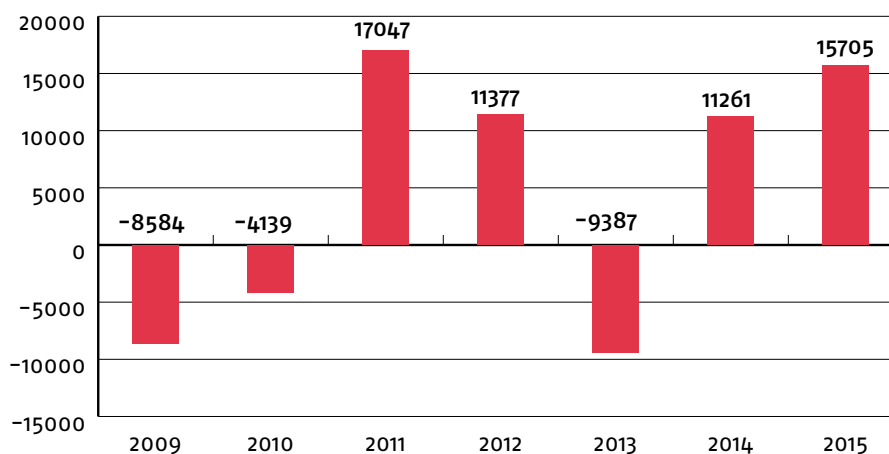
1. Att medlemsantalet växer eller i alla fall inte minskar.
2. Att förbundsstyrelsen har total kontroll över och möjlighet att löpande gasa eller bromsa organisationens rörliga kostnader.
3. Att förbundsstyrelsen över tiden kan förutse kostnader (avgifter) till arbetslöshetsförsäkringen.

Liksom som under innevarande kongressperiod måste förbundsstyrelsen under kommande kongressperiod ständigt arbeta för att minimera de kostnader som inte ger ett mervärde i den fackliga verksamheten.

Resultat

I nedanstående diagram redovisas de olika årens samlade resultat. Det vill säga resultat i den fackliga verksamheten inkl kapitalförvaltning. Under dessa år har vi ett samlat resultat uppgående till nästan 33 mkr vilket får anses gott med tanke på våra stora åtaganden avseende inkomstförsäkringen.

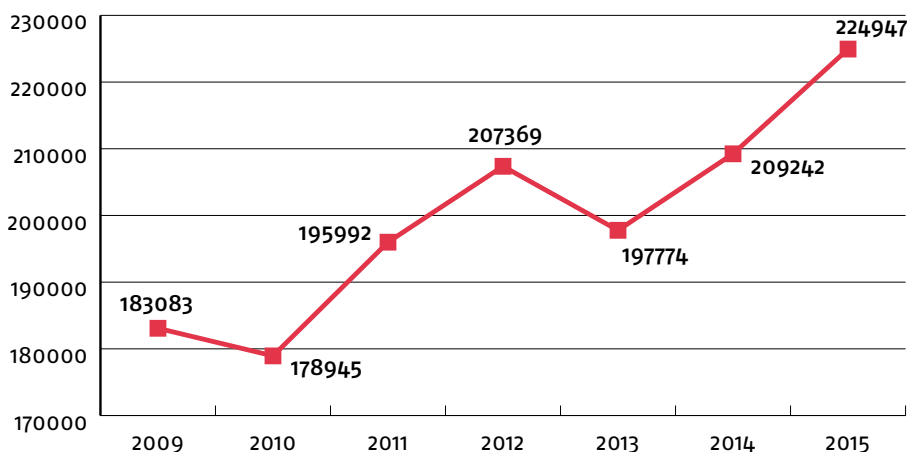
RESULTAT (TKR) 2009 – 2015

Eget kapital

Förbundets egna kapital är de medel som kan användas vid konflikter eller om det finns behov att täcka förluster i den fackliga eller finansiella verksamheten. Det egna kapitalet har aldrig helt varit beroende av resultatet i den fackliga verksamheten. I nedanstående diagram beskrivs kapitalets utveckling sedan 2009.

EGET KAPITAL (TKR)

Det egna kapitalet skapas inte heller enbart genom medlemsavgifter. Tvärtom har de senaste årens minskade medlemsantal inneburit att vi alltmer behövt sätta fokus på att säkerställa att vi i den finansiella förvaltningen gör ett överskott för att kunna säkra förbundets kapital, det vill säga förbundets konfliktfonder.

Det vore önskvärt att vi långsiktigt kan se ett fortsatt överskott i den finansiella verksamheten som ”gräde på moset”. Det vill säga en intäkt som kommer när all verksamhet är betald.

Förbundet måste även under kommande kongressperiod se till att medlemmarnas inkomster uppdateras regelbundet så att ingen betalar för liten eller för hög fackföreningsavgift.

Förbundet har ett ansenligt kapital att förvalta. Målsättningen med denna förvaltning är att skapa ett mervärde i förvaltningen genom placeringar som utan ett alltför stort risktagande skapar ett överskott.

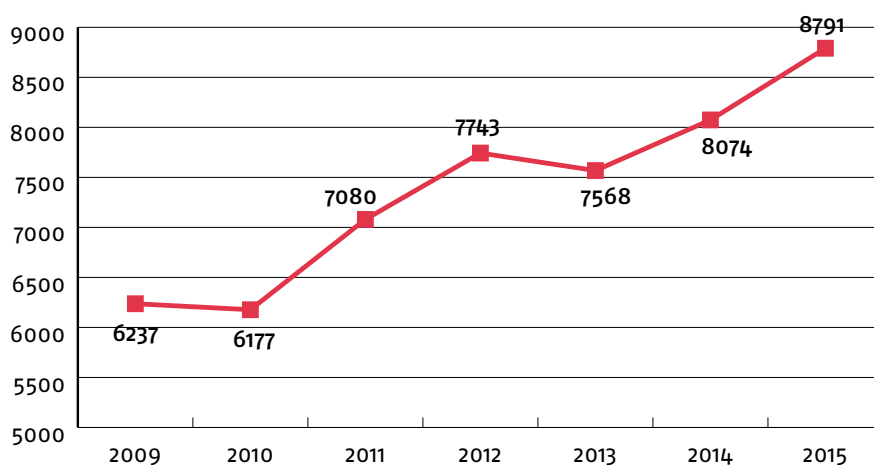
Förvaltningen ska därutöver ske på sådant sätt att vi både inför våra egna medlemmar som omvärlden kan uppvisa en hög etisk profil. Det innebär att vi inte placerar i verksamheter som inte är förenliga med våra värderingar. Vi måste i varje läge kunna stå för placeringarna.

För att kunna ha en hög etisk profil är det nödvändigt för förbundsstyrelsen att ha riktlinjer att gå efter.

Förbundsstyrelsen har därför fastställt ett placeringsreglemente för den finansiella verksamheten. Placeringsreglementet finns som bilaga till denna rapport.

Som framgår av diagrammet har det egna kapitalet ökat med nästan 42 mkr sedan 2009. Detta beror delvis på ett överskott i den fackliga verksamheten men också på en tillväxt i den finansiella förvaltningen. Förbundet är av tradition en ganska försiktig kapitalplacerare. När det gäller risktagande ligger vi medvetet i medelsegmentet. Det innebär naturligtvis att vi inte är med i stora ”race” på börsen och inte heller stora nedgångar.

KAPITAL PER AKTIV MEDLEM

Men dessa siffror ger inte heller hela bilden. För att få en mera heltäckande bild bör kapitalet också mätas mot varje medlem. I nedanstående diagram beskrivs hur kapitalet utvecklats per aktiv medlem.

Diagrammet visar en delvis annan bild av det samlade kapitalet. Per medlem räknat har kapitalet ökat med drygt 2 500 kr sedan 2009. Detta beror på att medlemsantalet minskat men också en lyckosam förvaltning samt att vi över tid har budgetat i balans.

Det är självfallet positivt att kapitalet per medlem ökat. Men så måste det naturligtvis också vara oavsett om medlemsantalet rör sig nedåt eller uppåt över tiden. En eventuell konflikt i framtiden kostar ju mer per medlem än idag eftersom konfliktersättningen ska relateras till medlemmens inkomst. Därför måste målsättningen vara att kapitalet per medlem ska öka under den kommande kongressperioden.

Förbundsstyrelsen anser dock inte att det finns något behov att på förhand fastställa ökningstakten av kapitalet per medlem och år.

FASTIGHETSFÖRVALTNING (TKR)							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Intäkter	5 292	5 640	6 300	6 615	6 740	6 079	7 145
Kostnader	-1 845	-2 953	-5 591	-4 861	3 093	-5 246	-4 752
Skatt	-669	-705	-705	-705	772	-772	-772
Avskrivning	-701	-709	-1 053	-1 005	799	-803	-762
Resultat	2 077	1 273	-1 049	44	2 076	-742	859

Fastighetsinnehavet har sedan 2009 gett ett resultat på nästan 8 mkr och förbundsstyrelsen ser i dagsläget inga ekonomiska skäl för en avyttring av fastighetsbeståndet. Däremot finns ett behov av ständigt underhåll för att både bibehålla värdet på fastigheterna samt att uppnå lägsta möjliga driftskostnader.

I december 2014 lät vi göra en värdering av de två fastigheterna i Stockholm, Skolan 3 och Sjöraen 4. Vid den tidpunkten bedömdes dessa fastigheter ha ett marknadsvärde på ca 217 mkr.

Förvaltare av förbundets fastigheter är CBRE och därutöver använder förbundet sig av fastighetskonsulten Affärsutveckling Arne Lundin AB.

Avgiftsklasser

På kongressen 2001 beslöt vi att byta avgiftssystem. Efter 20 år med procentavgift bedömdes systemet ha spelat ut sin roll.

Det berodde framför allt på att protesterna mot orättvist höga avgifter för vissa medlemskategorier stadigt ökade i styrka. Kritiken var koncentrerad kring frågor avseende perioder när övertidsuttaget var högt och i samband med att semesterlön utbetalades. Många medlemmar fick i samband med detta både lön och semesterersättning samtidigt. Avgiften upplevdes vid dessa specifika tillfällen som väldigt hög.

Paradoxen i procentavgiftssystemet var också att det inte var mer än ca 50 procent som verkligen betalade ”full avgift”, dvs drygt 2 procent av lönen tolv månader om året. Mängden avgiftsbefriade under hela eller delar av året ledde också till att många medlemmar inte betalade avgift mer än i genomsnitt tio månader per år.

I Livs gällande avgiftssystem och medlemsavgift ingår förutom förbundsavgift även medlemsavgift till arbetslöshetskassan.

Kongressen 2013 ansåg att alltför många hamnade i den högsta avgiftsklassen (68 %). Detta berodde på att vi historiskt enbart förändrade avgiftsklasserna med avtalens procentuella värde. Det innebar att vi inte i tillräckligt hög utsträckning tagit hänsyn till den löneglidning som trots allt förekommit.

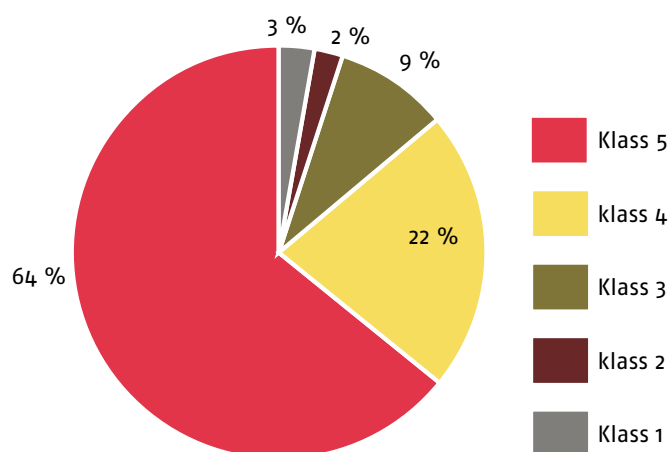
Kongressen gav också förbundsstyrelsen i uppdrag att utreda om inte en ytterligare lägsta avgift skulle kunna införas för de som har de lägsta inkomsterna.

Avgiftsutredningen presenterade sina förslag till förbundsmötet i november 2014. Förbundsmötet beslöt enligt utredningens förslag och beslutet formulerades enligt nedanstående;

- ”att möjligheten att få delvis avgiftsbefrielse upphör från och med den 31 december 2014,
- att de som beviljats delvis avgiftsbefrielse före den 31 december 2014 kan kvarstå som medlemmar enligt dessa beslut,
- att inkomstnivåerna i framtiden räknas upp med avtalshöjning i procent och förväntad löneglidning, samt
- att en ny lägsta avgift om 150 kronor för de som tjänar under 6 000 kronor per månad införs från och med den 1 januari 2015.”

Den nuvarande klassindelningen med den nya lägsta avgiften ser ut enligt nedanstående diagram. Andelen medlemmar i varje klass anges i procent.

AVGIFTSKLASSER

Slutsatsen blir att vi ännu inte fått riktigt genomslag för den nya klassindelningen. Det vill säga att förändra avgiftsklasserna genom att inte bara höja med avtalens procentuella värde utan också uppskattad löneglidning.

Nästa gång det är möjligt att göra förändringar i avgiftsklasserna är inför 2018. En höjning av avgiftsklasserna med det nya avtalets värde plus 0,5 procent (löneglidning) skulle ge bra effekter i klassindelningen utan att förbundet för den skull tappar alltför mycket intäkter.

Vi måste dock inse att förändringarna i avgiftssystemet måste ske kontrollerat för att inte förlora i ekonomisk styrka.

Betalningsmodeller

Förbundet erbjuder tre olika betalningsmodeller för medlemsavgiften: autogiro, plusgiro och e-faktura.

Förbundet har naturligtvis kostnader för att inkassera medlemsavgiften. Den billigaste formen är autogiro som kostar 0,40 kr per avgift. Därefter kommer e-faktura till en kostnad av 3,22 kr och den dyraste är plusgiro med 6,56 kr per avgift.

Totalt betalades 2015:

- Autogiro 120 747 kr
- E-faktura 108 233 kr
- Plusgiro 464 444 kr.

	Autogiro	E-faktura	Plusgiro
2008	61 %	4 %	35 %
2013	67 %	7 %	26 %
2016	72 %	9 %	19 %

I ovanstående tabell framgår historiskt hur medlemmarna erlägger sin avgift. Det har sedan införandet av fasta avgifter med egen inbetalning blivit allt bättre. Även om det är en långsam förändring väljer allt fler autogiro vilket är det billigaste och bästa för förbundet.

De ekonomiska fördelarna med autogiro visar också att förbundet även kommande kongressperiod bör fokusera på att marknadsföra systemet.

Förslag till beslut

Kongressen föreslås besluta

- att** förbundets verksamhetskostnader exkl skatt ska täckas av verksamhetsintäkterna,
- att** förbundets finansiella intäkter ska täcka skatt och i övrigt gå till kapitaluppbyggnad,
- att** förbundsstyrelsen fortlöpande utvärderar kostnaderna för verksamheten,
- att** förbundsstyrelsen fortsatt marknadsför autogiro,
- att** klassindelningen under kommande kongressperiod förändras med avtalens värde samt förmodad löneglidning varje år.

Placeringsreglemente för Livsmedelsarbetareförbundet

Inledning

Syftet med placeringsreglementet är att ange regler för hur Livs tillgångar ska förvaltas och placeras.

Vidare regleras ansvaret för hur beslut inom placeringsprocessen fördelas, hur risker ska begränsas och kontrolleras samt hur resultatuppföljning ska ske. Reglementet avser Livs i Sverige och dess helägda dotterföretag Livsmedelsarbetarnas Fastighetsaktiebolag (nedan gemensamt kallat Livs).

Syftet med kapitalförvaltningen

Syftet med Livs kapitalförvaltning är att säkra förbundets verksamhet, medlemmarnas försäkringsskydd samt arbetsgivaransvaret för de anställda i händelse av minskade medlemsintäkter.

Syftet är också att ha en hög beredskap i händelse av konflikt på arbetsmarknaden med anledning av avtalsförhandlingar eller andra kollektiva åtaganden.

Kapitalförvaltningens målsättning

Målsättningen för kapitalförvaltningen är att under iakttagande av denna policy, externa tillämpliga regelverk och sunt affärsomdöme, effektivt förvalta Livs kapitaltillgångar och optimera avkastningen.

Kapitalet ska ha som målsättning att över tid ge en god real avkastning. Med avkastning menas direktavkastning samt den värdetillväxt som har sin grund i marknadsnotering. Avkastningsmålet för respektive tillgångsslag är att överträffa aktuellt jämförelseindex varje enskilt år. Livs ska ses som en långsiktig investerare. Avkastningen kan under vissa perioder understiga målet. Detta förväntas dock balanseras av perioder med överavkastning. Kapitalförvaltningens uppgift är att hantera Livs kassaflöde och förvalta förmögenheten på ett sådant sätt att högsta möjliga avkastning kan nås inom de ramar som anges i detta reglemente.

Grundläggande regler för kapitalförvaltningen

Livs tillgångar ska till minst 2/3 finnas i obligationer, fonder, räntebärande placeringar samt egna fastigheter. All förvaltning ska ske via värdepappersfonder, strukturerade produkter eller sk diskretionära förvaltningsuppdrag. Livs ska normalt inte bedriva någon kapitalförvaltning genom att handla med aktier i egen regi. Enskilda innehav i placeringsbara värdepapper får inte överstiga 10 procent av den totala tillgångsmassan avseende exponering mot enskilda bolag.

Etiska restriktioner – etikpolicy

Livs övergripande mål är ett demokratiskt samhällssystem; allas rätt till arbete; rättvisa och goda löne- och anställningsvillkor; trygghet i anställningen med bra arbetsvillkor, bra arbetsinnehåll och en bra arbetsmiljö. Utifrån Livs övergripande mål anger denna etikpolicy riktlinjer för hur Livs tillgångar ska förvaltas i balans med målet om en god avkastning. Etikpolicyn omfattas av normgrund, granskning och analys samt rutiner för tillämpning och uppföljning.

Normgrund

Livs etikpolicy utgår från en etablerad normgrund, fastställda kriterier och en process som utvecklas för att vara en integrerad del i investeringsprocessen. Normgrunden är internationella normer för miljö, mänskliga rättigheter, arbete och anti-korruption vilka finns formulerade i konventioner och överenskommelser inom FN. Särskild vikt läggs vid att företag efterlever ILO:s kärnkonventioner och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. ILO:s kärnkonventioner berör fackliga rättigheter, skydd mot tvångsarbete, avskaffande av barnarbete och skydd mot diskriminering medan OECD:s riktlinjer berör miljöskydd, informationsförmedling, konkurrens, anställning, konsumentintressen, bekämpning av mutor, beskattning och vetenskap och teknologi. ILOs trepartsdeklaration för multinationella företag i enlighet med dess medbestämmande delar i enlighet med paragrafer 55–57.

Grundregeln är att placering inte sker hos förvaltare eller fond som förknippas med eller investerar i företag som bryter mot svensk lag eller mot internationella avtal och konventioner som Sverige undertecknat.

Placeringar får endast göras i företag som på ett godtagbart sätt följer kraven i de internationella konventioner som Sverige har undertecknat. Livs tillåts inte placera i verksamhet som bryter mot vissa vapenkonventioner innebärande landminor och klusterbomber. Detta regleras i FN-konventionen som Sverige har ratificerat. Utöver detta ska Livs inte placera i företag som har sin huvudverksamhet inom produktion eller distribution av pornografi eller sysslar med oetisk marknadsföring eller bristande produktsäkerhet. Miljökonventionerna är primärt riktade mot regeringar vilket innebär att uttolkning och kontroll på företagsnivå är begränsande varför det handlar om en allmän efterlevnad av syftet med konventionerna. Livs får inte investera i hedgefonder som bygger sin verksamhet på sk blankning. Allmänt gäller att Livs inte får investera i fonder eller hos förvaltare som är registrerade off-shore.

Utvärdering, analys och uppföljning

För att säkerställa att etikpolicyn följs måste Livs ha största möjliga kontroll på placeringarna och en beredskap för att kunna ta ställning och agera. Därför ska placeringskommittén minst varje halvår gå igenom samtliga placeringar. Denna granskning ska ett välgrundat beslutsunderlag för vidare åtgärd.

Vid denna bedömning ska både förvaltare, produkt (fond m m) och de finansiella instrument som det investeras i kontrolleras. Om misstanke om oetisk verksamhet hos förvaltare eller det värdepapper förvaltare placerar i ska sakförhållandena utan dröjsmål utredas. Om misstanken bekräftas ska

förvaltaren påvisa att sakförhållandet avhjälps om inte ska förvaltningsuppdraget eller investeringen snarast avvecklas. Vid urval av förvaltare ska alltid de etiska aspekterna utvärderas och utgöra ett nödvändigt kriterium för placering. Om en förvaltare i sin placeringsinriktning genererar mervärde för Livs och Livs värderingar ska detta beaktas vid urval och förvaltarutvärdering.

Placeringsalternativ och regler

Livs finansiella tillgångar placeras i något av följande alternativ:

- Likvida medel (korta räntor)
- Räntefonder
- Aktiefonder
- Alternativa placeringar
- Fastigheter
- Livs ska placera sina tillgångar i etiskt godkända fonder, produkter m m avseende aktier, företagsobligationer och andra specifika företagsrelaterade finansiella instrument.

Placeringsregler likviditetsportfölj

Likvida medel omfattar olika inlåningsalternativ i banker samt penningmarknadsinstrument. Livs kassaöverskott ska placeras med mycket låg risk och finnas tillgängligt för den dagliga verksamheten.

Likviditetsöverskott får placeras i följande tillgångsslag:

- Konto i svensk bank inklusive deposits och fasträntekonto,
- Räntebärande värdepapper,
- Svenska penningmarknads- och korta räntefonder,
- Maximal genomsnittlig räntebindningstid för likviditetsportföljen är 0,5 år.

Placeringsregler lång portfölj

För att effektivt förvalta Livs kapitaltillgångar och optimera avkastningen tillåts det långsiktiga kapitalet att placeras med högre risk. Den långa portföljens medel får placeras i följande tillgångsslag:

- Svenska räntebärande värdepapper, svenska räntefonder och likvida medel,
- Utländska räntebärande värdepapper (endast via värdepappersfonder),

- Svenska aktier och aktierelaterade instrument,
- Utländska aktier (endast via värdepappersfonder),
- Alternativa investeringar såsom exempelvis hedgefonder och aktieindexobligationer.

Placering i fonder sker i första hand av Nordea eller Swedbank/Robur eller annan svensk bank förvaltade aktie- eller räntefonder samt strukturerade produkter. Om placering i så kallade Hedgefonder sker måste dessa vara etiskt screenade.

Limiter för tillgångsslagen

Procenttalen i följande tabell anger lägsta och högsta andel, som respektive tillgångsslag vid varje tidpunkt ska få utgöra av den långa portföljens totala marknadsvärde. I tabellen framgår även den beslutade långsiktiga strategiska fördelningen mellan tillgångsslagen i form av ”normal position”.

Tillgångsslag	Min (%)	Normal (%)	Max (%)
Räntebärande	25	60	70
Aktier	15	30	50
Alternativa investeringar	0	10	30

Placeringsregler Fastigheter

För direktinvesteringar i fastigheter eller fast egendom krävs bemyndigande i Livs styrelse samt hörande av Livs förbundsmöte. Detta ska också omfatta fastighet eller fast egendom som är bolagiserad. Försäljning av Livs fastigheter beslutas av Livs förbundsstyrelse.

Placeringsregler ideella placeringar

Förbundsstyrelsen kan besluta om placeringar som inte är ekonomiska utan syftet med placering är av ideell karaktär för att uppnå t.ex. medlemsnytta eller social avkastning.

Investeringsprocessen

Tabellen visar hur investeringsprocessen och de olika beslutsnivåerna.

Strategi	Bestämmande av avkastning, risk och normalportfölj	Styrelsen
Taktik	Taktisk allokering, dvs. avvikelser från normalportfölj	Placeringsutskott
Urval av fond, produkt m m	Urval, upphandling av förvaltare och produkt	Placeringsutskott

Strategisk allokering – Strategisk normalportfölj

För att uppfylla förvaltningens uppgift som är att optimera avkastningen utifrån en given risk och säkerställa betalningsflöden fastslås en modellportfölj varje år.

Syftet med normalportföljen är att:

- maximera förväntad avkastning utifrån ett givet risktagande,
- tjäna som jämförelse för förvaltningen samt
- utgöra utgångspunkt för den taktiska allokeringen.

Normalportföljen ska visa tillåtna tillgångsslag och visa fördelning tillgångsslagen emellan. Vidare ska portföljen visa inom vilka gränser som de olika tillgångsslagen tillåts avvika. I normalportföljen ska samtliga placeringsbara tillgångar ingå (exklusive fastigheter). Normalportföljen ska ta hänsyn till tillgångsklassernas förväntade avkastning, risk och samvariation. Livs tillgångar ska vara placerade i tillgångsslag i enlighet med normalportföljen med möjlighet till avvikelse inom intervall uttryckta i procent av den totala portföljens marknadsvärde. Placeringsutskottet utformar en normalportfölj baserad på olika tillgångsslag som får representera en rimlig spridning av tillgångarna med hänsyn till avkastningskrav, risker och krav på likvid beredskap samt placeringstid. Förbundsstyrelsen fastställer årligen en normalportfölj.

Taktisk allokering

Utifrån normalportföljen ges en möjlighet att inom vissa intervall skapa aktiva positioner. Målet med den taktiska allokeringen är att skapa meravkastning från normalportföljen inom de riskmandat som delegerats från styrelsen.

Riskhantering

Det av styrelsen beslutade normalportföljen utgör för Livs en riskneutral position. Om aktiva avvikelser görs tar Livs medvetet en ökad risk alternativt aktivt minskar risk. För att mäta risken används i huvudsak standardavvikelse. Standardavvikelse är ett statistiskt mått över hur mycket en förväntad avkastning fluktuerar över tid. Det finns dock ett flertal andra risker Livs har att beakta valutarisk, likviditetsrisk, förvaltarisk och kreditrisk.

Valutarisk

Med valutakursrisk avses att värdet på en placering kan förändras beroende på rörelser avseende förändringar i växelkurser. Livs ska möjligaste mån valutasäkra sina placeringar i räntebärande produkter och fonder. Valutasäkringen ska göras mot SEK.

Likviditetsrisk

Med likviditetsrisk avses risken att en tillgång inte kan avyttras eller avyttras till ett avsevärt reducerat pris eller att transaktionen medför stora

kostnader. Likviditetsrisken påverkas av produktens art, förekomsten av marknadsplats och volym. Likviditetsrisken ska alltid bedömas löpande och beaktas vid upphandling av finansiell produkt eller investering i finansiellt instrument.

Förvaltarrisk

Då Livs nästan uteslutande investerar i finansiella produkter typ fonder, strukturerade instrument mm ska alltid förvaltarrisk beaktas. Förvaltarrisk kan belysas ur en operationell synvinkel innebärande att förvaltningsbolaget ska ha en tillräckligt stor organisation och inte vara helt beroende av ett fåtal individer. Förvaltningsbolaget ska inte heller vara beroende av Livs eller ett fåtal investerares investerade kapital. Livs ska också söka sprida mandaten mellan ett flertal förvaltare och på så sett ytterligare sprida total risk. Livs mandat får inte överstiga 10 procent av förvaltarens totala kapital under förvaltning. Vid anlitan av ny förvaltning ska alltid en noggrann undersökning göras av tidigare performance och hur förvaltningsorganisation fungerar. Vidare ska det säkerställas hur förvaltaren värdepappersadministration sköts samt hur finansiell rapportering fungerar. Förvaltaren ska alltid stå under berörd myndighets tillsyn.

Livs ska söka sprida förvaltningsmandaten på minst två förvaltare per tillgångsklass (med undantag för de direktägda fastigheterna). Enskild förvaltares mandat inom respektive tillgångsklass ska inte överstiga 50 procent av marknadsvärdet inom respektive tillgångsklass. Med tillgångsklass menas aktier, räntor och alternativa investeringar. Upphandling av förvaltare för ett mandat ska ske i konkurrens med offerter från minst två olika förvaltare.

Kreditrisk

Med kreditrisk avses risken att en emittent (låntagare) ej kan fullfölja sina åtaganden. Huvuddelen av Livs räntebärande portfölj ska vara investerad i emittenter med god kreditvärdighet.

Emittentkategori	Max andel avkategori (%)	Max andel per emittent (%)
BBB-/Baa3 och högre (investment grade)	100	10*
BB+/Ba1 och lägre (high yield)	25	10

*Statspapper, bank och bostadshypotekspapper undantagna. För svenska staten, statens helägda bolag och av staten garanterade värdepapper finns ingen max begränsning. För obligationer utgivna av de svenska storbankerna och de svenska bostadshypoteken är max andel per emittent 25 procent av den totala ränteportföljen. Investering i ej ratade värdepapper är tillåtna, om emittentens ägarförhållande eller andra förhållanden innebär en motsvarande risk som avses ovan.

Riskkontroll

Kontroll och riskuppföljning ska ske med sådan frekvens att överträdelser av limiter kan upptäckas månadsvis. Riskanalys ska ske minst två gånger per år i samband med årsskifte och tertialbokslut per augusti månad. Livs revisorer utgör också en tillgång vad avser riskkontroll.

Rapportering

Syftet med rapportering att löpande informera styrelsen om händelseutvecklingen men också att skapa beslutsunderlag till styrelsen för de strategiska besluten. Rapportering till placeringsutskottet ska ske månadsvis och till styrelsen minst en gång per kvartal.

Portföljrapportering

Efter varje månads utgång ska externa förvaltare snarast möjligt rapportera till Livs om portföljens

- marknads- och anskaffningsvärden,
- avkastning under månaden, under året samt från portföljens start,
- procentuella fördelningen på olika tillgångsslag (om så förekommer),
- innehav av värdepapper/fonder,
- förändringar i innehavet av värdepapper/fonder under månaden,
- eventuella avvikelser från placeringsreglerna i denna placeringsstrategi, avvikelserns orsak samt vidtagen åtgärd/förslag till åtgärd.

Organisation och ansvarsfördelning

Styrelsen ansvarar för kapitalförvaltningen. Placeringsutskott utgörs av förbundets arbetsutskott”. Förbundsordförande ansvarar för att ändamålsenliga rapporter över kapitalförvaltningen och placeringsinriktningen regelbundet upprättas och tillställs styrelsen.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsens ansvar att:

- fastställa placeringsreglementet,
- fortlöpande bedöma att uppställda etiska krav efterlevs,
- upphandling sker i konkurrens och förvaltarna ska årligen utvärderas,
- årligen bestämma normalportfölj, risk och avkastning.

Placeringsutskottets ansvar

Placeringsutskottet ansvarar för den löpande förvaltningen av kapitaltillgångarna.

Det är placeringsutskottets ansvar att:

- säkerställa att detta placeringsreglemente åtföljs,

- fatta beslut om kapitalplaceringar i enlighet med denna placeringspolicy och de bestämmelser styrelsen har uppställt för verksamheten,
- aktivt allokera Livs tillgångar inom de av styrelsen uppsatta ramarna,
- fortlöpande bedöma att uppställda etiska krav efterlevs,
- ta beslut om vilka förvaltare och vilka produkter Livs ska upphandla samt att välja, upphandla och utvärdera förvaltare och produkt,
- bedöma behovet av att uppdatera placeringspolicyn,
- rapportering ska ske kvartalsvis till Livs styrelse,
- rapporteringen ska visa Livs allokering i jämförelse mot normalportfölj,
- ta beslut om aktiv allokering.
- tillse att likvida medel hålls tillgängliga för de utbetalningar som Livs ska göra,
- rapporteringen sker regelbundet till placeringsutskottet och Livs styrelse,
- ekonomisk planering inför eventuell arbetsmarknadskonflikt.

Uppdatering av placeringsreglementet

Placeringsreglementet och placeringsinriktningen ska årligen fastställas av Livs styrelse.